

KORONAVİRÜS SALGINI NEDENİYLE KARŞILIKSIZ ÇEK SUÇLARINDA İNFAZIN DURDURULMASI ve TAKSİTLENDİRME HAKKINDA

-HUKUK BÜLTENİ-

BÜLTEN TARİHİ: 28.03.2020

I. GİRİŞ

WHO (Dünya Sağlık Örgütü) tarafından pandemi ilan edilen Koronavirüs salgını ile mücadele kapsamında ulusal düzeyde pek çok tedbir alınmıştır ve alınmaktadır. Bu tedbirler hukuk düzeninde de önemli etkileri ve sonuçları olan düzenlemeleri beraberinde getirmektedir.

Koronavirüs salgınından bağımsız olarak, karşılıksız çek düzenleme suçuna verilen hapis cezalarının kaldırılması ülke gündemini uzun zamandır meşgul etmekte idi. Ancak karşılıksız çek düzenleme suçu ile ilgili yeni düzenleme koronavirüs salgını ile mücadele kapsamında düzenleme yapan birçok hükmü bünyesinde barındıran 26 Mart 2020 tarih ve 31080 (mükerrer) sayılı Resmi Gazete ‘de yayımlanan 7226 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’ da düzenlenmiştir. Şüphesiz karşılıksız çek düzenleme suçu ile ilgili düzenlemenin koronavirüs salgını ve mevcut mahkumların cezaevi şartlarında salgından etkilenmesinin önüne geçilmesi ile de ilgisi bulunmaktadır.

II. KARŞILIKSIZ ÇEK DÜZENLEME SUÇUNUN TARİHÇESİ

Karşılıksız çek düzenleme suçunun Anayasa’ya aykırı olup olmadığı tartışmaları bulunmakla birlikte¹; 3167 sayılı eski kanun döneminde karşılıksız çek düzenleme suçu için hapis cezası uygulanmakta idi. 20.12.2009 tarihinde yürürlüğe giren Çek Kanunu ile hapis cezasını kaldırmış; adli para cezası ve idari yaptırım ile yetinmişti. 31.1.2012 tarih ve 6273 sayılı Kanun’la Çek Kanunu’nda değişiklik yapılmış; karşılık çek keşidesi suç olmaktan çıkarılmış, bunun yerine hukuki ve idari sorumluluk (çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı) getirilmişti. Ancak, 15.07.2016 tarihli 6728 sayılı Kanun ile karşılıksız çek düzenleme eylemine adli para cezası getirilmiş; karşılıksız çek keşide eden kişilere (şirketlerde yöneticilere) çek düzenleme yasağı konulmuş ve nihayetinde adli para cezalarının ödenmemesi durumunda doğrudan hapis cezası verilmesi kararlaştırılmıştır.

¹ Bu tartışmalar Anayasa Mahkemesi’nin Esas Sayısı: 2016/191 Karar Sayısı: 2017/131 ve Karar Tarihi: 26.7.2017 (R.G. Tarih-Sayısı 10.10.2017-30206) sayılı kararı ile nihayete ermiş ve Anayasa Mahkemesi; “*Borçlu, temel ilişki ne olursa olsun borcunu ödemek için çek kullandığında, asıl borç ilişkisi dışında kambiyo ilişkisi doğmaktadır. Bu nedenle, çekle ilgili olarak “karşılıksızdır” işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişinin cezalandırılmasında Anayasa’nın 38. maddesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.*” gerekçesi ile karşılıksız çek düzenleme nedeniyle ceza verilmesini Anayasa’ya uygun bulmuştur.

III. İNFAZIN DURDURULMASI ve TAKSİTLENDİRME UYGULAMASI

7226 sayılı Kanun ‘un 49. maddesi ile karşılıksız çek düzenleme suçunu düzenleyen 14/12/2009 tarihli ve 5941 sayılı Çek Kanunu’na Geçici Madde 5 eklenmiş durumdadır. 7226 sayılı Kanun ‘un 49. maddesi şu şekildedir;

“GEÇİCİ MADDE 5 – (1) 5 inci maddede tanımlanan ve 24/3/2020 tarihine kadar işlenen suçtan dolayı mahkûm olanların cezalarının infazı, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla durdurulur. Hükümlü tahliye tarihinden itibaren en geç üç ay içinde çek bedelinin ödenmeyen kısmının onda birini alacaklıya ödemek zorundadır. Kalan kısmını üç aylık sürenin bitiminden itibaren ikişer ay arayla on beş eşit taksitle ödemesi durumunda mahkemece, ceza mahkûmiyetinin bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasına karar verilir. İnfazın durdurulduğu tarihten itibaren en geç üç ay içinde çek bedelinin ödenmeyen kısmının onda birinin ödenmediği takdirde alacaklının şikayeti üzerine mahkemece hükmün infazının devamına karar verilir. Hükümlü taksitlerden birini süresi içinde ilk defa ödemediği takdirde ödemediği bu taksit, sürenin sonuna bir taksit olarak eklenir. Kalan taksitlerden birini daha ödemediği takdirde alacaklının şikayeti üzerine mahkemece hükmün infazının devamına karar verilir.

(2) Hükmün infazının durdurulması hâlinde ceza zamanaşımı işlemez.

(3) Bu madde uyarınca infazı durdurulan kişi hakkında mahkemece Ceza Muhakemesi Kanununun 109 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinde yer alan adli kontrol tedbirine karar verilebilir.

(4) Bu madde uyarınca verilecek kararlarda, hükmü veren icra ceza mahkemesi yetkilidir. Mahkemece bu madde uyarınca verilecek tüm kararlar alacaklıya tebliğ edilir.

(5) Bu madde uyarınca verilecek kararlara karşı itiraz kanun yoluna gidilebilir. İtirazın incelenmesinde İcra ve İflas Kanununun 353 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirlenen itiraz usulü uygulanır.

(6) Bu madde hükümleri her bir suç için ancak bir kez uygulanabilir.”

Bu maddeden de anlaşılacağı üzere; **24 Mart 2020 tarihine kadar ibraz edilerek karşılıksız işlemi yapılan çekler hakkında verilen cezalar kanun kapsamındadır.** Bu kapsamda, infaza başlanmış ise bu infaz durdurulacaktır. Henüz kesinleşmemiş ve infazına başlanmamış dosyaların durumu net bir şekilde anlaşılamamaktadır. Ancak kanun metninin yorumundan mahkûmiyet kararı verilmemiş ve infazına başlanmamış dosyaların bu kapsamda olmadığı kanaatindeyiz. Zira ilgili fıkranın ikinci cümlesinde yer alan; *“Hükümlü tahliye tarihinden itibaren”* ifadesi ile hüküm kesinleşen ve tahliye kapsamında bulunan sanıkların kanun kapsamında olduğu anlamı çıkmaktadır. Buna göre söz konusu hükümlerin infaza başlanmadan önce ilgili maddenin uygulamaya girebileceği kanaatindeyiz.

İnfazın durması ve tahliyeden sonra üç ay içinde çekin karşılıksız kalan kısmının 1/10 ‘unun alacaklıya ödenmesi gerekmektedir. Kalan kısım ise, üç aylık ilk taksit ödemesi döneminin bitiminden itibaren, **ikişer ay ara ile 15 taksitte ödenebilecektir.** Bu şekilde ödeme

yapılırsa, verilen mahkûmiyet hükmünün tüm sonuçları ile ortadan kaldırılmasına karar verileceği belirtilmiştir. Buradan hareketle, daha önce kesinleşmiş hapis cezaları açısından, kendisini vekille temsil ettiren müşteki (alacaklı) vekili lehine vekalet ücretine hükmedilmiş ise hükmün bu kısmının da ortadan kalkıp kalkmayacağı tartışmalara neden olabilecektir. Ancak ilgili düzenlemede açıkça **“ceza mahkumiyetinin bütün sonuçlarıyla”** ortadan kalkacağından bahsedildiğinden, ilgili ilamda yer alan mahkûmiyet dışındaki (yargılama gideri ve vekalet ücreti gibi) feri yükümlülüklerin ve diğer idari yaptırımların devam edeceği kanaatindeyiz.

İnfazın durdurulduğu tarihten itibaren en geç üç ay içinde çekin karşılıksız kalan kısmının 1/10'unun ödemesi yapılmaz ise, alacaklının şikâyeti üzerine, mahkemece infazın devamına karar verilecektir. Tahliye tarihinden sonra verilecek 3 aylık sürede ilk taksit ödenmez ise şikâyetin hangi sürede yapılacağı konusunda açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu noktada 5941 sayılı Çek Kanunu m. 5 göndermesi ile İcra İflas Kanunu m. 347 gereği; taksitin ödenmesi gereken üç aylık sürenin hitamından tarihten itibaren en geç 3 ay içinde şikâyetle bulunulması gerektiği kanaatindeyiz.

Devam eden taksitlerle ilgili olarak ise; ödenmeyen ilk taksit için vadenin sonuna kadar erteleme imkânı tanınmış gözükmektedir. Yani 1/10 'luk ilk ödeme yapıldığında, **devam eden taksitlerden herhangi biri süresinde ödenmez ise şikâyet hakkı olmayacak**, bu tutar 15. taksidin sonuna son taksit olarak atılacaktır. Bunun üzerine, kalan taksitlerden biri daha ödenmezse **şikâyet üzerine** infaza devam edilebilecektir. Bu noktada taksitlerden birinin ödenmemesi ancak diğer taksitlerin ödenmesi halinde sadece sona atılan taksidin kalması ve bunun ödenmemesi durumunda şikâyet hakkının bulunup bulunmayacağı tartışılabilir. Çünkü kanunda açıkça **“kalan taksitlerden birinin daha ödenmediği takdirde”** infazın devamına karar verileceği belirtilmektedir. Örneğin, borçlunun 3. taksiti ödemediği, bundan sonra kalan tüm taksitleri ödemediği ve sona atılan 3. taksiti (16. taksit olarak da) yine ödemediği durumda, şikâyet hakkının bulunup bulunmadığı kanunda açık değildir. **Kanaatimizce mevzuattaki ifadeye göre ödenmeyen en az iki taksit bulunması gerektiği şeklinde yorum yapılmalıdır.** Bu noktada Ceza Hukuku ilkeleri ile değerlendirme yapıldığında sanık aleyhine genişletici yorum yapılmasının mümkün olmadığı kanaatindeyiz. Zira, kişi hak ve hürriyetlerini daraltıcı etki gösteren, ceza sorumluluğunu genişleten, genişletici yorum ceza hukukunda yasaklanmıştır.

İlgili düzenlemede, eski düzenlemede dışlanmış bulunan adli kontrol tedbirlerinin, hükmünün infazı durdurulan mahkûmlar hakkında uygulanabileceği belirtilmiştir. Buna göre; Ceza Muhakemesi Kanununun m. 109/3-a bendinde yer alan adli kontrol tedbirlerine karar verilebilir². Yine 5941 sayılı Çek Kanunu ile karşılıksız çek suçunda görevli mahkeme olan İcra

² Adli kontrol, şüphelinin aşağıda gösterilen bir veya birden fazla yükümlülüğe tabi tutulmasını içerir: a) Yurt dışına çıkamamak, b) Hâkim tarafından belirlenen yerlere, belirtilen süreler içinde düzenli olarak başvurmak. c) Hâkimin belirttiği merci veya kişilerin çağrılarına ve gerektiğinde meslekî uğraşlarına ilişkin veya eğitime devam konularındaki kontrol tedbirlerine uymak. d) Her türlü taşıtları veya bunlardan bazılarını kullanamamak ve gerektiğinde kaleme, makbuz karşılığında sürücü belgesini teslim etmek. e) Özellikle uyuşturucu, uyarıcı veya uçuşu maddeler ile alkol bağımlılığından arınmak amacıyla, hastaneye yatmak dahil, tedavi veya muayene tedbirlerine tâbi olmak ve bunları kabul etmek. f) Şüphelinin parasal durumu göz önünde bulundurularak, miktarı

Ceza Mahkemesi ‘nin durma kararı verilmesinde de görevli olduğu belirtilmiştir. Metinde yer alan “yetki” ifadesinin yer bakımından yetki olarak anlaşılmaması gerekmektedir.

Bu madde kapsamında verilecek kararlara karşı itiraz yoluna başvurulabileceği ve itirazın İcra İflas Kanunu m. 353 kapsamında çözüleceği belirtilmiştir. Buna göre; bu madde kapsamında verilecek infazın durdurulması kararları da dahil olmak üzere, mahkumiyetin ortadan kaldırılması kararı veya hükmün infazının devamına verilen kararlara karşı “*tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde itiraz edilebilir. Mahkeme itirazı incelemesi için dosyayı o yerde icra mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde icra mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye ceza mahkemesine, icra mahkemesi hâkimi ile asliye ceza mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye ceza mahkemesine gönderir.*” Yine belirtmek isteriz ki itiraz üzerine verilecek kararlar kesindir.

IV. SONUÇ

Karşılıksız çek düzenleme suçu nedeniyle ceza verilmesinin hukuki olup olmadığı veya ceza yargılama sistemindeki güncel gelişmelere (ekonomik suça ekonomik ceza verilmesi) uygun olup olmadığı hukuken tartışmalı bir konudur. Anayasa Mahkemesi’nin vermiş olduğu karar ile verilecek adli para (veya hapis) cezasının Anayasa’ya uygun olduğuna karar verilmiştir. Bu nedenle yapılacak tartışmalar pratikte ödemi kaybetmiş gözükmemektedir. Ancak yukarıda belirttiğimiz üzere, mevzuatta bu konu ile ilgili olarak birçok düzenleme yapılmış ve mevzuat çokça değişmiştir. Bu durumun hukuk güvenirliliği ve belirlilik ilkesine zarar verici olduğu açıktır.

Buna karşılık, yukarıda zikrettiğimiz koronavirüs tehdidi nedeniyle, salgın hastalıkların mahkumlar arasında yayılması riskine karşılık, karşılıksız çek düzenleme suçu ile verilen cezaların infazının durdurulması, kanaatimizce yerinde bir düzenlemedir. Zira öncelikle insan sağlığının korunması hukuk düzeninin ana hedefleri arasında olmalıdır. Buna karşılık, ödenmemiş çekler ile ilgili olarak taksit sistemi getirilmesinin pratikte işe yaramayacağı kanaatindeyiz. Zira karşılıksız çek düzenleme suçu nedeniyle verilen mahkûmiyet kararlarının, istinaf incelemesinden de geçerek kesinleşmesine kadar en azından 2 yıl süre geçmektedir. Bu sürede bu çeklerle ilgili icra takipleri de başlatılmaktadır. Bu takip sürecinde de gerek İİK md 111 kapsamında gerekse icra kefaleti veya icra taahhüdü yoluyla borcun taksitlendirilmesi ve ödenmesi mümkündür. Ancak uygulamada çok az karşılıksız çekle ilgili bu yola gidilmektedir.

ve bir defada veya birden çok taksitlerle ödeme süreleri, Cumhuriyet savcısının isteği üzerine hâkimce belirlenecek bir güvence miktarını yatırmak. g) Silâh bulunduramamak veya taşıyamamak, gerektiğinde sahip olunan silâhları makbuz karşılığında adli emanete teslim etmek. h) Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim tarafından miktarı ve ödeme süresi belirlenecek parayı suç mağdurunun haklarını güvence altına almak üzere aynı veya kişisel güvenceye bağlamak. i) Aile yükümlülüklerini yerine getireceğine ve adli kararlar gereğince ödemeye mahkûm edildiği nafakayı düzenli olarak ödeyeceğine dair güvence vermek. j) (Ek: 2/7/2012-6352/98 md.) Konutunu terk etmemek. k) (Ek: 2/7/2012-6352/98 md) Belirli bir yerleşim bölgesini terk etmemek. l) (Ek: 2/7/2012-6352/98 md) Belirlenen yer veya bölgelere gitmemek.

Buna rağmen kanunla getirilen taksitlendirme sistemi kapsamında borçların ödenmemesi halinde yargılamaya yeni bir yük daha getirilmiş olacaktır.

Saygılarımızla

Forensis Hukuk Bürosu

Not: Bültenimizde yer verilen açıklamalar, ilgili mevzuat çerçevesinde konuyu genel hatlarıyla ele alır tarzda hazırlanmıştır. Size özel detaylı bilgi için bir hukuk bürosu ile bağlantıya geçmenizi tavsiye ederiz.

FORENSIS
a t t o r n e y p a r t n e r s h i p